

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ

РЕКОМЕНДАЦІЇ

28 лютого 2017 р.

Київ

№ 5-рк

Державна служба геології та надр
України

Про припинення дій, які містять
ознаки порушення законодавства
про захист економічної конкуренції,
усунення причин виникнення цих
порушень і умов, що їм сприяють

Антимонопольним комітетом України (далі – Комітет) проведено дослідження відповідності вимогам законодавства про захист економічної конкуренції порядку надання спеціальних дозволів на користування надрами, зокрема під час розгляду Державною службою геології та надр України (далі – Держгеонадра України) заяви про видачу спеціального дозволу на користування надрами з метою видобування підземних технічних вод товариству з обмеженою відповідальністю «Кларіант Україна» (далі – ТОВ «Кларіант Україна», Товариство).

І. ПРЕДМЕТ РЕКОМЕНДАЦІЙ

- (1) За інформацією, отриманою Комітетом із заяви ТОВ «Кларіант Україна» від 06.09.2016 № 8-01/308-АМ, Товариством протягом 2014 – 2016 років було надано Держгеонадрам України заяви на отримання спеціального дозволу на користування надрами, на які надійшли відмови у видачі такого дозволу.
- (2) З 2014 року по серпень 2016 року ТОВ «Кларіант Україна» не отримувало дозволу у зв'язку з неможливістю виконання вимог, встановлених пунктом 9 Порядку надання спеціальних дозволів на користування надрами, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30.05.2011 № 615 (далі – Порядок надання спецдозволів), щодо отримання погодження обласної ради (військово-цивільна адміністрація, що діє на території Луганської області, не наділена такими повноваженнями), а також у зв'язку з бездіяльністю органів влади, пов'язаною з невжиттям вичерпних заходів для вирішення цього питання.

ІІ. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ

- (3) Частиною першою статті 16 Кодексу України «Про надра» (далі – Кодекс) передбачено, що спеціальні дозволи на користування надрами надаються переможцям аукціонів, крім випадків, визначених Кабінетом Міністрів України, центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері геологічного вивчення та раціонального використання надр, або Радою міністрів Автономної

Республіки Крим щодо розробки родовищ корисних копалин місцевого значення на території Автономної Республіки Крим.

- (4) Згідно зі статтею 19 Кодексу надра надаються у користування підприємствам, установам, організаціям і громадянам лише за наявності у них спеціального дозволу на користування ділянкою надр.
- (5) Стаття 21 Кодексу передбачає, що надра у користування для видобування підземних вод (крім мінеральних) надаються без надання гірничого відводу на підставі спеціальних дозволів, що видаються після попереднього погодження з Радою міністрів Автономної Республіки Крим, обласними, Київською та Севастопольською міськими державними адміністраціями, центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони праці, та центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері санітарного та епідеміологічного благополуччя населення.
- (6) Відповідно до частини першої, абзацу другого частини другої статті 65 Кодексу порушення законодавства про надра тягне за собою дисциплінарну, адміністративну, цивільно-правову і кримінальну відповідальність згідно із законодавством України. Відповідальність за порушення законодавства про надра несуть особи, винні у самовільному користуванні надрами.
- (7) Порядок проведення аукціонів з продажу спеціальних дозволів на користування надрами та порядок їх надання визначено Порядком надання спеціальних дозволів на користування надрами.
- (8) Відповідно до пункту 8 Порядку надання спецдозволів, для отримання дозволу без проведення аукціону заявник подає заяву з документами. Рішення про надання дозволу без проведення аукціону приймається протягом 30 днів після отримання всіх погоджень, передбачених пунктом 9 Порядку надання спецдозволів.
- (9) Перелік документів, що подаються разом із заявою про надання спеціального дозволу на користування надрами без проведення аукціону, наведено в додатку 1 до Порядку надання спецдозволів.
- (10) Абзацами другим та третім пункту 9 Порядку надання спецдозволів передбачено, що надання надр у користування погоджується з:
 - а) Радою міністрів Автономної Республіки Крим, відповідними **обласними**, Київською і Севастопольською міськими **радами** – на користування ділянки надр з метою геологічного вивчення, розробки родовищ корисних **копалин загальнодержавного значення**, а також для цілей, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин;
 - б) відповідними районними, міськими, селищними, сільськими **радами** – на користування ділянками надр, що містять **корисні копалини місцевого значення**.
- (11) Отже, Порядком надання спецдозволів визначено необхідність погодження відповідних рад, а не державних адміністрацій, як це зазначено в Кодексі.
- (12) Згідно з постановами Кабінету Міністрів України від 16.12.2015 № 1173 та від 06.04.2016 № 277, якими вносилися зміни до пункту 9 Порядку надання спецдозволів на користування надрами, зокрема пункт 9 доповнено:

- а) абзацом шість, відповідно до якого дії щодо погодження видачі дозволу вчиняються без залучення особи, що звернулася за одержанням дозволу, в межах строку, встановленого для видачі дозволу;
 - б) абзацом дев'ять, в якому зазначається, що у разі ненадання органами, зазначеними в абзацах другому та третьому цього пункту, позитивної або негативної відповіді щодо погодження за результатами розгляду на найближчій сесії (але у будь-якому разі не пізніше ніж через 90 календарних днів з дати отримання документів від органу з питань надання дозволу) вважається, що надання дозволу ними погоджено.
- (13) Тобто, до внесення змін до Порядку надання спецдозволів постановою КМУ від 16.12.2015 № 1173 суб'єкти господарювання – користувачі надр для отримання спецдозволу отримували погодження обласних рад самостійно.
- (14) Після внесення вказаних змін визначено інший порядок погодження видачі дозволу, який полягає в отриманні погодження безпосередньо органом, що видає дозвіл, без залучення особи, що звернулася за одержанням дозволу.
- (15) Одночасно змінами, внесеними до пункту 9 Порядку надання спецдозволів постановою КМУ від 06.04.2016 № 277, реалізується принцип «мовчазної згоди» при отриманні погоджень від органів, зазначених в абзацах другому та третьому пункту 9 Порядку надання спецдозволів. Порядком встановлено строк у 90 днів, з моменту закінчення якого погодження вважається отриманим, якщо воно не надійшло.
- (16) Відповідно до постанови КМУ від 12.12.1994 № 827 «Про затвердження переліків корисних копалин загальнодержавного та місцевого значення», технічні підземні води належать до корисних копалин загальнодержавного значення.

ІІІ. ДІЇ ТОВ «КЛАРІАНТ УКРАЇНА» ЩОДО ОТРИМАННЯ СПЕЦДОЗВОЛУ

- (17) Основним видом діяльності ТОВ «Кларіант Україна», що знаходиться за адресою: 93403, Луганська обл., м. Северодонецьк, вул. Пивоварова, буд. 5-ІЗ/1, є виробництво каталізаторів для хімічної промисловості. З цієї метою для виробничого процесу Товариство використовує видобуті із свердловини підземні технічні води.
- (18) ТОВ «Кларіант Україна» знаходиться на території ПрАТ «Северодонецьке об'єднання АЗОТ», яке до 2014 року постачало Товариству технічну воду та у зв'язку з вимушеним простоем більше не може забезпечувати Товариство технічною водою. Альтернативних джерел, які б забезпечили охолодження устаткування та можливість використання для отримання знесоленої води, на цей час у ТОВ «Кларіант Україна» відсутні.
- (19) Спеціальний дозвіл на користування надрами № 4037 ТОВ «Кларіант Україна» було надано Держгеонадрами України 13.01.2011 на вид користування - геологічне вивчення, у тому числі дослідно-промислова розробка технічних підземних вод, затвердження запасів ДКЗ, строк дії спеціального дозволу – 3 роки.
- (20) Отже, строк дії спеціального дозволу на користування надрами № 4037 закінчився 14.01.2014.
- (21) З метою отримання нового спеціального дозволу на видобування корисних копалин (технічних підземних вод) ТОВ «Кларіант Україна» протягом 2014 – 2016 років неодноразово (04.02.2014, 04.04.2014, 29.04.2014, 23.10.2014, 16.07.2015 та

19.02.2016) зверталось до Держгеонадр України з відповідними заявами. Крім того, Товариство неодноразово (04.04.2014, 16.05.2014, 04.06.2014, 01.10.2014) зверталось до Луганської обласної ради (з 29.04.2014 припинила свою діяльність), Луганської обласної державної адміністрації з питань погодження отримання дозволу на видобування корисних копалин.

(22) Окремі звернення ТОВ «Кларіант Україна» до Луганської обласної ради (04.04.2014, 16.05.2014) були повернуті у зв'язку з наявністю недоліків в оформленні документів, а звернення від 04.06.2014, 01.10.2014 – залишені без розгляду (у зв'язку з початком проведення антитерористичної операції в Донецькій та Луганській областях України, розпочатої на підставі Указу Президента України від 14.04.2014 № 405/2014, розпорядженням голови Луганської обласної ради від 29.04.2014 № 119 встановлено простій з 30.04.2014 до дня усунення обставин, що обумовили цей простій, та виникнення організаційних і технічних умов, необхідних для виконання роботи працівниками виконавчого апарату обласної ради, після здійснення уповноваженими органами передбачених законодавством відповідних заходів, спрямованих на належне функціонування адміністративної будівлі та безпеку перебування осіб у ньому).

(23) Відповідно на заяви ТОВ «Кларіант Україна» від 04.02.2014, 04.04.2014, 29.04.2014 про отримання спецдозволу Держгеонадрами України було відмовлено через невідповідність наданого комплекта документів додатку 1 до Порядку отримання спецдозволів, зокрема у зв'язку з відсутністю погоджень Луганської обласної ради.

(24) При цьому Держгеонадрами України не було взято до уваги те, що Луганська обласна рада припинила свою діяльність у зв'язку з початком проведення антитерористичної операції.

(25) 09.09.2014 ТОВ «Кларіант Україна» звернулося до Секретаріату Кабінету Міністрів України для отримання роз'яснень стосовно того, чи має право Товариство звернутися до суміжних областей (Харківської, Дніпропетровської, Запорізької, Полтавської) для погодження отримання спеціального дозволу та чи встановлений інший порядок отримання погодження в Луганській області під час проведення антитерористичної операції. Зазначений лист був направлений за належністю до Держгеонадр України, яка листом від 23.09.2014 повідомила, що погодження суміжними обласними радами надання надр у користування не передбачене вимогами чинного законодавства. Питання щодо іншого порядку отримання погодження під час проведення антитерористичної операції було залишено без розгляду.

(26) На звернення ТОВ «Кларіант Україна» від 01.10.2014 № 417 до Луганської обласної державної адміністрації з питання погодження документів для отримання спецдозволу Товариство отримало розпорядження Луганської обласної державної адміністрації від 21.10.2014 № 30С, яким ТОВ «Кларіант Україна», відповідно до статей 13, 21 Закону України «Про місцеві державні адміністрації», статті 21 Кодексу, погоджено надання спеціального дозволу на користування надрами з метою видобування технічних підземних вод Новосиротинського родовища (свердловина № 1п, 2п), що знаходяться у місті Северодонецьку.

(27) Однак на заяву ТОВ «Кларіант Україна» від 23.10.2014 № 449 про отримання спеціального дозволу на видобування корисних копалин Держгеонадра України листом від 20.04.2015 № 4167/13/12-15 відмовила в наданні спеціального дозволу на користування надрами виключно через відсутність погодження Луганської обласної ради.

- (28) Отже, погодження Луганської облдержадміністрації у вигляді розпорядження голови облдержадміністрації від 21.10.2014 № 30С, що було видане на підставі статті 21 Кодексу України «Про надра», не було прийнято Держгеонадрами України.
- (29) Відповідно до статті 1 Закону України «Про військово-цивільні адміністрації» Луганська облдержадміністрація у 2015 році набула статусу військово-цивільної адміністрації з повноваженнями щодо здійснення на відповідній території повноважень районних, обласних рад, державних адміністрацій та інших повноважень, визначених цим Законом.
- (30) Відповідно до підпункту 7 пункту 3 статті 4 Закону України «Про військово-цивільні адміністрації» обласні військово-цивільні адміністрації поряд із здійсненням повноважень місцевих державних адміністрацій на відповідній території здійснюють повноваження з вирішення згідно із законом питань про надання дозволу на спеціальне використання природних ресурсів відповідного районного, обласного значення, а також про скасування такого дозволу. При цьому підземні води згідно зі статтею 39 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» та «Переліком корисних копалин загальнодержавного значення», затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 12.12.1994 № 827, віднесені до корисних копалин загальнодержавного значення.
- (31) Отже, обласним військово-цивільним адміністраціям були передані повноваження, визначені пунктом 1 статті 9¹ Кодексу України «Про надра», а саме надання надр у користування для розробки родовищ корисних копалин місцевого значення.
- (32) Повноваження обласних рад в частині погодження надання надр у користування з метою геологічного вивчення і розробки родовищ корисних копалин загальнодержавного значення, а також для цілей, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин, визначених у пункті 3 статті 9¹ Кодексу України «Про надра», обласним військово-цивільним адміністраціям не передавались.
- (33) Отже, Луганська обласна військово-цивільна адміністрація не наділена повноваженнями щодо погодження спеціальних дозволів на користування надрами загальнодержавного значення.
- (34) 01.04.2015 листом № 95 ТОВ «Кларіант Україна» звернулося до Міністерства юстиції України з проханням у зв'язку зі складною ситуацією у Луганській області, як виняток із правил, прирівняти погодження на отримання спеціального дозволу від Луганської облдержадміністрації до погодження для отримання спеціального дозволу від Луганської обласної ради. У листі-відповіді Міністерства юстиції України від 05.05.2015 № 10652-33-15/8.3 зазначено: «Згідно з абзацом другим частини одинадцятої статті 4¹ Закону України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності» дії щодо одержання погоджень, висновків та інших документів, необхідних для видачі документа дозвільного характеру, вчиняються дозвільним органом, що оформляє документ дозвільного характеру, без залучення суб'єкта господарювання».
- (35) Норма, про яку зазначає в листі Міністерство юстиції України, доповнила Закон України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності» 09.04.2014.
- (36) ТОВ «Кларіант Україна» листами від 20.05.2015 № 150 та від 28.05.2015 № 156 зверталось до Мінприроди та до голови Луганської обласної військово-цивільної

адміністрації з проханням надати допомогу в ініціюванні внесення питання до Верховної Ради України про внесення змін до законодавства України щодо порядку одержання спеціального дозволу на видобування корисних копалин шляхом виключення з переліку необхідних документів погодження Луганською обласною радою, а за необхідності — заміни погодження Луганською обласною радою на погодження Луганською облдержадміністрацією або надання повноважень голові військово-цивільної адміністрації Луганської області. Однак питання залишилося не вирішеним.

(37) При цьому жодних дій з боку Держгеонадр України для вирішення питання надання спецдозволу ТОВ «Кларіант Україна», а саме щодо самостійного звернення для отримання погодження, вчинено не було (з квітня 2014 по травень 2015 року).

(38) 16.07.2015 листом № 211 ТОВ «Кларіант Україна» вкотре подало до Держгеонадр України заяву на отримання спеціального дозволу, проте листом від 18.11.2015 № 15246/13/12-15 Товариству було відмовлено в наданні спеціального дозволу у зв'язку з відсутністю погодження Луганської обласної ради.

(39) Отже, протягом року питання отримання ТОВ «Кларіант Україна» погодження на отримання спеціального дозволу на користування надрами лишалося невирішеним. При цьому органи влади, до компетенції яких належать вирішення проблемних питань у сфері надрокористування, не вживали вичерпних заходів для їх вирішення.

(40) Наступна заява ТОВ «Кларіант Україна» на отримання спеціального дозволу на користування надрами була адресована Держгеонадрам України 19.02.2016. У листі Держгеонадр від 06.06.2016 № 9990/13/12-16 до ТОВ «Кларіант» зазначено: «Для погодження видачі запитуваного спеціального дозволу на користування надрами та відповідно до вимог Порядку листом Держгеонадр від 24.02.2016 № 2818/13/12-16 надіслано до Луганської обласної військово-цивільної адміністрації копії документів ТОВ «Кларіант». Луганська обласна військово-цивільна адміністрація листом від 23.03.2016 № 4/10-1302 повідомила, що повноваження в частині погодження надання надр у користування корисних копалин загальнодержавного значення їй не передавались. У відповідь на зазначений лист Держгеонадра звернулась до Луганської військово-цивільної адміністрації з проханням повторно розглянути питання (лист від 11.04.2016 № 6384/13/12-16)».

(41) На повторне звернення Держгеонадр України Луганська обласна військово-цивільна адміністрація листом від 28.04.2016 № 4/10-2079 повідомила про відсутність законних підстав для погодження надання спеціальних дозволів.

(42) Отже, після внесення змін до Порядку (16.12.2015 та 06.04.2016), відповідно до яких погодження вчиняються без залучення особи, що звернулась за дозволом, а також у разі ненадання відповідними органами погодження (але не пізніше ніж через 90 календарних днів з дати отримання документів від органу влади) вважається, що надання дозволу ними погоджено, Держгеонадра України самостійно зверталась до Луганської обласної військово-цивільної адміністрації за отриманням погодження.

(43) При цьому відповідь Луганської обласної військово-цивільної адміністрації до Держгеонадр України полягала у відсутності повноважень на надання запитуваних погоджень. Фактично ж обов'язок Держгеонадр України як дозвільного органу на самостійне отримання погодження виник ще у квітні 2014 року (зі змінами до Закону України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності», внесеними

Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо скорочення кількості документів дозвільного характеру» від 09.04.2014 № 1193-VII).

- (44) У листі від 06.06.2016 до ТОВ «Кларіант Україна» Держгеонадра України також повідомила, що питання надання спеціального дозволу на користування надрами ТОВ «Кларіант Україна» буде розглянуто на найближчому засіданні комісії з питань надрокористування.
- (45) Листом від 29.08.2016 № 15326/13/12-16 Держгеонадра України повідомила ТОВ «Кларіант Україна» про прийняте рішення щодо надання спеціального дозволу на користування надрами. Фактично спецдозвіл ТОВ «Кларіант Україна» було видано 01.11.2016 за № 6150.
- (46) Протягом 2015-2016 років ТОВ «Кларіант Україна» та Луганська обласна військово-цивільна адміністрація вживали заходів, спрямованих на вирішення питання щодо отримання погоджень на отримання дозволів користування надрами на територіях проведення антитерористичної операції.
- (47) Так, листом від 05.05.2016 № 224 ТОВ «Кларіант Україна» звернулось до Секретаріату Кабінету Міністрів України з проханням ініціювати зміни до законодавства щодо порядку одержання спеціального дозволу на видобування корисних копалин шляхом виключення з переліку необхідних документів погодження Луганською обласною радою, а за необхідності — заміни погодження Луганською облрадою на погодження Луганською облдержадміністрацією або надання повноважень голові військово-цивільної адміністрації Луганської області.
- (48) Секретаріатом Кабінету Міністрів України зазначений лист для розгляду було надіслано до Держгеонадр України, яка у свою чергу зазначила: «Держгеонадрами розроблено проект постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до порядків, затверджених постановами Кабінету Міністрів України від 30 травня 2001 р. № 594 і від 30 травня 2011 р. № 615», яким спрямовано на подальше удосконалення та дерегуляцію зазначених порядків. Остаточну редакцію цього проекту після обговорення з представниками громадськості та бізнесу, зокрема, Американською торговельною палатою, Європейською бізнес-асоціацією тощо у найкоротший період буде оприлюднено на офіційному сайті Держгеонадр та направлено на погодження до Мінприроди в установленому порядку».
- (49) Крім того, Луганська обласна військово-цивільна адміністрація листом від 04.06.2015 № 1/8-1722 звернулась до КМУ стосовно того, що: «Порядком передбачено погодження надання спеціального дозволу обласною радою, той час як стаття 21 Кодексу передбачає погодження надання такого дозволу (для видобування прісних підземних вод і розробки родовищ торфу) облдержадміністраціями. У зв'язку з незастосуванням Держгеонадрами України акту вищої юридичної сили непоодинокими є випадки відмови у наданні спеціального дозволу на користування надрами для видобування, зокрема прісних підземних вод на підставі подання заявником документів не в повному обсязі, а саме за відсутності погодження обласної ради. Крім того на території Луганської області фактично унеможливлено отримання суб'єктами господарювання спеціальних дозволів на користування надрами з метою геологічного вивчення, розробки родовищ корисних копалин загальнодержавного значення, а також для цілей, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин, оскільки Луганська обласна рада не здійснює свої повноваження. З метою приведення Порядку у відповідність до статті 21 Кодексу, просимо розглянути питання щодо

внесення змін до нього в частині погодження облдержадміністраціями надання спеціального дозволу на користування надрами для видобування прісних підземних вод і розробки родовищ торфу, а також ініціювати питання внесення змін до інших актів законодавства України в частині визначення органу, який погоджуватиме надання спеціального дозволу на інші види користування надрами на території Луганської області».

(50) Держгеонадра України листом від 17.07.2015 № 9090/13/04-15 повідомила Мінприроди про розгляд пропозицій, адресованих Луганською обласною військово-цивільною адміністрацією КМУ: «Держгеонадрами України розроблено проект Закону України «Про внесення зміни до статті 21 Кодексу України про надра» щодо скорочення документів дозвільного характеру шляхом вилучення обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, з переліку органів, що здійснюють погодження надання надр у користування для видобування прісних підземних вод і розробки родовищ торфу. Зазначене пояснюється наступним. Порядком надання спецдозволів не передбачено наявності погоджувальних функцій у обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, але натомість передбачено погодження з обласними, Київської та Севастопольської міськими радами, що дозволяє забезпечити при наданні надр у користування дотримання інтересів місцевих громад та органів державної влади, а також вимог законодавства у сфері охорони навколишнього природного середовища, природно-заповідного фонду, водного, земельного законодавства тощо. З огляду на достатність даних, що містяться у погодженнях органів місцевого самоврядування, відсутня потреба у відповідних змінах до Порядку. До того ж Порядок є діючим та випробуваним на практиці».

(51) Отже, Держгеонадра України не вживає достатніх заходів, спрямованих на вирішення проблемного питання, що існує для суб'єктів господарювання, розташованих на території проведення антитерористичної операції, а саме в частині отримання погоджень для видачі спеціального дозволу. Передбачений Порядком надання спецдозволів 90-денний строк, за сплином якого погодження вважається отриманим, є тривалим та призводить на практиці до того, що суб'єкти господарювання здійснюють діяльність без отримання дозволів, оскільки збільшується загальний строк отримання спеціального дозволу надрокористування.

(52) При цьому Держгеонадра України не взято до уваги те, що військово-цивільні адміністрації не наділені повноваженнями надання таких погоджень, за якими зверталось ТОВ «Кларіант Україна», а саме щодо надр загальнодержавного значення.

IV. НАСЛІДКИ ДЛЯ ТОВ «КЛАРІАНТ УКРАЇНА»

(53) У зв'язку з тим, що ТОВ «Кларіант Україна» з 14.01.2014 здійснювало користування надрами, а саме використання технічної води без спеціального дозволу, Державною екологічною інспекцією у Луганській області за результатами планової перевірки складено акт від 29.10.2015, згідно з яким встановлено факт здійснення самовільного користування надрами (підземна вода) без спеціального дозволу, що є порушенням статей 16, 19, 21, 23 Кодексу України «Про надра».

(54) За інформацією Товариства: «Підземна вода, здобута зі свердловин, використовується у виробництві каталізаторів по кільком напрямкам — для охолодження виробничого обладнання основної технологічної лінії з виробництва готової продукції, виробництво глибокосоленої води з підземної води, використання

підземної води для охолодження обладнання на стадії випарювання. Інших альтернативних джерел води не було. У зв'язку з цим керівництво прийняло рішення про продовження використання підземної води та прийняття всіх можливих зусиль для отримання спеціального дозволу.

(55) ТОВ «Кларіант Україна» не могло відмовитись від видобування підземних технічних вод, оскільки вода є одним з головних елементів виробничого процесу. Відмова від видобування води означала б повну зупинку виробництва, звільнення працівників та закриття підприємства. Факт неможливості отримувати воду від ПрАТ «Сєвєродонецьке об'єднання АЗОТ», на території якого розташоване товариство та комунікаціями якого користується, підтверджено відповідним листом, в якому зазначено, що у період 2015-2016 років ПрАТ «Сєвєродонецьке об'єднання Азот» не мало можливості постачання води ТОВ «Кларіант Україна» у зв'язку з вимушеним простоем виробництва.

(56) Згідно з претензією Державної екологічної інспекції у Луганській області від 11.12.2015 № 550/01-04-14 розмір збитків, заподіяних державі ТОВ «Кларіант Україна» внаслідок порушення законодавства про охорону та раціональне використання водних ресурсів, за період з 14.01.2014 по 09.10.2015 становить **1 578 948, 40 грн.**

(57) Згідно з претензією Державної екологічної інспекції у Луганській області від 25.09.2016 № 291/01-03-19 за період з 09.10.2015 по 12.05.2016 користування надрами (забір підземних вод зі свердловини) без спеціального дозволу – **449 593,11 грн.**

(58) Отже, ТОВ «Кларіант Україна», не маючи змоги протягом тривалого часу отримати спеціальний дозвіл на користування надрами з причин, що від нього не залежать, повинно було або припинити свою діяльність взагалі, або працювати з порушенням норм законодавства у сфері охорони навколишнього природного середовища та екологічної безпеки.

V. ОЦІНКА ДІЙ ДЕРЖГЕОНАДР УКРАЇНИ

(59) Неузгодженість та неприведення Держгеонадрами України положень Порядку надання спецдозволів до вимог статті 21 Кодексу України «Про надра» у частині переліку органів, погодження яких є необхідним для отримання дозволу, а також не ініційовані зміни до Закону України «Про військово-цивільні адміністрації» щодо наділення адміністрацій повноваженнями стосовно погодження на надання в користування надр загальнодержавного значення призвели до затягування отримання ТОВ «Кларіант Україна» спеціального дозволу, понесення ним значних фінансових збитків та до існування непоодиноких випадків відмови у наданні спецдозволу на користування надрами для видобування, зокрема, прісних підземних вод у зв'язку з відсутністю погодження обласної ради.

(60) Зокрема, про системний характер проблемної ситуації свідчить те, що, за інформацією Луганської обласної військово-цивільної адміністрації, подібна ситуація спостерігалася з комунальним підприємством «Рубіжнетеплокомуненерго» Рубіжанської міської ради. Листом від 04.04.2016 № 5392/13/12-16 Держгеонадра України звернулася до Луганської облдержадміністрації щодо погодження видачі зазначеному підприємству спеціального дозволу на користування надрами, посиляючись на зміни, внесені до Порядку отримання спецдозволів постановою Кабінету Міністрів України від 16.12.2015 № 1173.

- (61) Спецдозвіл на користування надрами зазначеним підприємством було отримано 31.10.2016 за № 6149.
- (62) Тобто, суб'єкти господарювання, що знаходяться на території Донецької та Луганської областей, не в повній мірі можуть реалізувати свої права на отримання спеціальних дозволів на користування надрами, що ставить їх у нерівні умови порівняно з іншими суб'єктами господарювання, що знаходяться на іншій території і мають можливість отримати спеціальні дозволи без ускладнень.
- (63) Отже, Держгеонадра України не вживала вичерпних заходів, спрямованих на вирішення питання отримання суб'єктами господарювання погоджень на територіях проведення антитерористичної операції, необхідних для отримання спеціальних дозволів на користування надрами.
- (64) Відсутність погоджень та спеціальних дозволів на користування надрами не дозволяє окремим суб'єктам господарювання, зокрема ТОВ «Кларіант Україна», здійснювати господарську діяльність у зв'язку з відсутністю альтернативних джерел постачання води.
- (65) Крім того, затягування процесу видачі спеціального дозволу через невжиття Держгеонадрами України заходів з вирішення проблемних питань негативно вплинуло на господарську діяльність ТОВ «Кларіант Україна», що спричинило необхідність покриття збитків, завданих державі, згідно з виставленими Державною екологічною інспекцією у Луганській області претензіями.
- (66) Бездіяльність органів влади, що може призвести до обмеження та/або спотворення конкуренції, визнається порушенням законодавства про захист економічної конкуренції у вигляді антиконкурентних дій органів влади, що передбачено частиною першою статті 15 Закону України «Про захист економічної конкуренції».
- (67) З метою припинення дій, що містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбачених статтею 15 Закону України «Про захист економічної конкуренції», усунення причин виникнення цих порушень і умов, що їм сприяють, керуючись пунктом 5 частини третьої статті 7 Закону України «Про Антимонопольний комітет України» та на підставі статті 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції», Антимонопольний комітет України надає Державній службі геології та надр України такі обов'язкові для розгляду

РЕКОМЕНДАЦІЇ:

- (68) Привести положення пункту 9 Порядку надання спецдозволів у відповідність до Кодексу України «Про надра» та Закону України «Про військово-цивільні адміністрації».
- (69) З урахуванням виникнення надзвичайних ситуацій, зокрема соціального (антитерористична операція), природного та техногенного характерів, **передбачити додатковий (тимчасовий) порядок** отримання суб'єктами господарювання, що знаходяться на території виникнення надзвичайної ситуації, спеціальних дозволів на користування надрами за умов припинення діяльності органів, що задіяні у процесі погодження та видачі спеціальних дозволів на користування надрами.

(70) Про результати розгляду цих рекомендацій повідомити Антимонопольний комітет України у 60-денний строк з дня їх отримання.

(71) Відповідно до частини третьої статті 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції», за умов виконання положень рекомендацій у разі, якщо порушення не призвело до суттєвого обмеження чи спотворення конкуренції, не завдало значних збитків окремим особам чи суспільству та вжито відповідних заходів для усунення наслідків порушень, провадження у справі про порушення законодавства про захист економічної конкуренції не розпочинається.

Голова Комітету

Ю. ТЕРЕНТЬЄВ